

Arbetslivskommissionen för rehabilitering och stärkandet av delaktighet, lägesbild 2018–2019

Arbetslivskommissionen för rehabilitering och stärkandet av delaktighet har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI.

Uppgifterna om utförda studieprestationer 2018 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2019. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2019 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2020. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi.

De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI. Dessa uppgifter statistikförs under punkterna "inga uppgifter"/"har inte meddelats".

Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

Examen- och examensdelsprestationer	2018		2019	
	hela examen	examensdelar	hela examen	examensdelar
Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda	57	228	62	271
Yrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård	146	439	145	704
Specialyrkesexamen i rehabiliterings- stöd- och handledningstjänster	21	137	147	769
Kompetensområdet för funktionshinderområdet och särskilt stöd	1		30	
Kompetensområdet för arbetslivsträning	8		90	
Kompetensområdet för handledning i synrehabilitering			1	
Tomma	12		26	
Specialyrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård	253	977	281	1 123
Specialyrkesexamen i äldreomsorg	154	767	119	973
Specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda	34	113	2	4
Specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare	5	17	8	29
Specialyrkesexamen i psykiatrisk vård	38	110	6	6
Specialyrkesexamen i arbetslivsträning	295	614	114	249
Totalt	926	3 162	868	4 089

* Uppgifterna hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta. Prestationerna för examensdelarna omfattar inte examensdelar som uppgetts vara lokala.

Examen/examensdelar som mål	2018		2019	
	hela examen som mål	examensdel(ar) som mål	hela examen som mål	examensdel(ar) som mål
Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda	202	26	235	36
Yrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård	424	15	649	55
Specialyrkesexamen i rehabiliterings- stöd- och handledningstjänster	137	0	748	21
Specialyrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård	915	62	1 106	17
Specialyrkesexamen i äldreomsorg	435	332	496	477
Specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda	86	27	4	0
Specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare	17	0	29	0
Specialyrkesexamen i psykiatrisk vård	100	10	6	0
Specialyrkesexamen i arbetslivsträning	608	6	247	2
Totalt	2 924	478	3 520	608

Diskussion

Antalet prestationer för examina och examensdelar, utveckling

Yrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård och specialyrkesexamen i rehabiliterings- stöd- och handledningstjänster har trätt i kraft den 1 augusti 2018. För deras del är det för tidigt att dra slutsatser. Specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda, specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare, specialyrkesexamen i psykiatrisk vård och specialyrkesexamen i arbetslivsträning har en övergångstid.

Specialyrkesexamen i äldreomsorg: Antalet personer som avlagt hela examen har minskat. Prestationerna i examensdelarna i förhållande till hela examina är klart flera. Examensdelarna utnyttjas i arbetsgemenskaperna för fortbildning. En förklarande faktor till detta är behovet av "precisionskompetens". Konkurrensutsättningar inverkar positivt på avläggandet av examensdelar. Också det stora antalet personer i samhället som lider av minnessjukdomar ökar behovet av specialkompetens. Åldersstrukturen i samhället medför ett behov av specialkompetens inom äldreomsorgen.

Specialyrkesexamen i mentalvårds- och missbruksarbete: Mentala problem och missbruksproblem ökar i samhället, utbildningsbehovet ökar, i allt högre grad avläggs också enskilda examensdelar.

Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: Examensprestationerna 2019 ökade något jämfört med jämförelseåret. Dragningskraften inom branschen för personer med utvecklingsstörning är liten/antalet studerande ökar jämfört med jämförelseåret. Branschen upplevs som krävande och speciell. Marknadsföringen av yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda bör utvecklas. Sysselsättningsmöjligheterna inom branschen för omsorg om personer med utvecklingsstörning är goda. Antalet personer som avlägger hela examen håller på att minska. Examen ger inte direkt behörighet för uppgifter inom branschen. Påverkar detta antalet avlagda examina?

Specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: Hur examensdelar avläggs påverkas av arbetslivets behov, som återspeglas i de avlagda examensdelarna. Mest avlades examensdelarna Stödjande av mental hälsa och psykosocialt välmående 100 st. och Främjande av delaktighet och välmående för personer med autism inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda 50 st., för vilka det finns ett behov av särskild kompetens i arbetslivet.

Specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare: Antalet examinander som avlägger hela examen är mycket litet. Det ökade antalet examinander kan eventuellt förklaras med att de som arbetar inom branschen har aktiverat sig och snabbt avlagt examen för att få tillgång till yrkesbeteckningen före examensreformen.

Marginellt avlagda examina eller kompetensområden

Specialyrkesexamen i äldreomsorg: Enligt statistiken har examensdelen Att vårda sjuka äldre särskilt få (13) prestationer. Examensdelen i fråga är en valbar examensdel. Orsaken till att examensdelen väljs i liten utsträckning kan vara att man inte börjar med att skaffa sig sjukvårdskompetens via specialyrkesexamen i äldreomsorg.

Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: Antalet prestationer är litet för vissa examensdelar. Detta beror enligt examensanordnarna på att det i de valbara examensdelarna innehållsmässigt har förekommit överlappningar med andra examensdelar.

Specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare: Examensdelen Att arbeta som företagare inom arbetslivsträning avläggs klart minst. Detta torde bero på att arbetsträningen genomförs i betydligt mindre utsträckning via ett eget företag än via stora företag/organisationer. Detta torde ha att göra med konkurrensutsättningarna, det är svårt för en privatföretagare att komma in i branschen.

Anordnande av examina

Examen	Anordnartillstånd	Aktiva anordnare
Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda	30	19
Specialyrkesexamen i rehabiliterings- stöd- och handledningstjänster*	32	20
Yrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård*	28	21
Specialyrkesexamen i mentalvårds- och missbruksarbete	27	24
Specialyrkesexamen i äldreomsorg	39	31
* trädde i kraft 1.8.2018		
BEAKTAR INTE EXAMINA SOM ÄR UNDER EN ÖVERGÅNGSTID		

* aktiviteten bestäms utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2018 eller 2019 som tillställts kommissionen.

**Uppgifterna hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta.

Ändringar i antalet anordnartillstånd och anordnande av examina

Det har inte skett någon stor förändring i antalet anordnartillstånd. De aktiva arrangörerna utgör i genomsnitt 60–70 procent av alla anordnartillstånd.

Fördelningen av examens-/examensdelsprestationer mellan utbildningsanordnarna

För en del utbildningsanordnare är andelen avlagda examensdelar betydande. En del av anordnarna har endast enskilda prestationer.

Yrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård: 2018: 7 utbildningsanordnare med 10 examensprestationer eller fler, sex utbildningsanordnare med endast 1–2 examensprestationer. 2019: 7 utbildningsanordnare med 10 examensprestationer eller fler, åtta utbildningsanordnare med 1–5 examensprestationer.

Specialyrkesexamen i mentalvårds- och missbruksarbete: Det finns en tydlig spridning mellan utbildningsanordnarna, vissa utbildningsanordnare har endast sporadiska examina och examensdelar.

Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: Examens- och examensdelsprestationerna fördelas främst mellan de stora utbildningsanordnarna.

Specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: Största delen av de avlagda examina avlades vid stora utbildningsanordnare i Savolax och Mellersta Finland. Utöver dessa anordnades examina och avlades några examina i Birkaland, Egentliga Finland i Nyland och Norra Karelen.

Geografisk och språklig täckning vid anordnande av examina

Med undantag av specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare kan alla examina avläggas även på svenska. Utbildningsanordnarna är fördelade så att de täcker hela landet.

Yrkesexamen och specialyrkesexamen i mentalvårds- och missbruksarbete: Bra täckning.

Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: Examen anordnas till största delen i Nyland, södra Finland/västra och östra Finland. Sydvästra Finland/svenskspråkig utbildningsanordnare.

Specialyrkesexamen i rehabiliterings- stöd- och handledningstjänster: Med undantag av norra Finland är täckningen av anordnandet av examina relativt god geografiskt sett. Prestationsspråket 2018 och 2019 är till 100 procent finska. I fortsättningen kommer efterfrågan på utbildningen att påverkas av kommunernas, arbets- och näringstjänsterna, FPA:s och arbetspensionsbolagens konkurrensutsättningar, där den aktuella kompetensen redan nu krävs.

Specialyrkesexamen i arbetslivsträning Utbildningen ordnas geografiskt heltäckande. I östra Finland finns det väldigt många utbildningsanordnare. Den nordligaste utbildningsanordnaren finns i Uleåborg och således ordnas ingen utbildning alls i Lappland.

Specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare: Examen har endast kunnat avläggas i huvudstadsregionen.

Kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

För specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda, specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare, specialyrkesexamen i psykiatrisk vård är antalet respondenter för litet för statistikföring.

** granskningsperioden för studenterrespons är 7/2018–9/2019. Bedömningsskala 1–5, där (5) helt av samma åsikt, (4) nästan helt av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) nästan helt av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt.*

Yrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård					
	Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs	2018 N	2018 %	2019 N	2019 %
	Arbetsplats	298	67,88 %	509	72,3 %
	Arbetsplats och läroanstalt	20	4,56 %	123	17,47 %
	Läroanstalt	4	0,91 %	6	0,85 %
	Inga uppgifter	117	26,65 %	66	9,38 %
	TOTALT	439		704	
Parter som fattat beslut om bedömning av kunnandet					
	Företrädare för arbetsgivare och utbildningsanordnare			609	
	Endast en företrädare för utbildningsanordnaren			48	
	Endast arbetsgivare/företrädare för arbetslivet			0	
	Inga uppgifter			47	
	TOTALT			704	

Specialyrkesexamen i mentalvårds- och missbruksarbete					
	Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs	2018 N	2018 %	2019 N	2019 %
	Arbetsplats	658	67,35	854	76,05
	Arbetsplats och läroanstalt	53	5,42	76	6,77
	läroanstalt	6	0,61	6	0,53
	Inga uppgifter	260	26,61	187	16,65
	TOTALT	977		1123	
Parter som fattat beslut om bedömning av kunnandet					
	Företrädare för arbetsgivare och utbildningsanordnare			918	
	Endast en företrädare för utbildningsanordnaren			55	
	Endast arbetsgivare/företrädare för arbetslivet			-	
	Inga uppgifter			150	
	TOTALT			1123	

Specialyrkesexamen i äldreomsorg					
	Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs	2018 N	2018 %	2019 N	2019 %
	Arbetsplats	503	65,58	836	85,92
	Arbetsplats och läroanstalt	34	4,43	29	2,98
	läroanstalt	9	1,17	2	0,21
	Inga uppgifter	221	28,81	106	10,89
	TOTALT	767		973	
Parter som fattat beslut om bedömning av kunnandet					
	Företrädare för arbetsgivare och utbildningsanordnare			824	
	Endast en företrädare för utbildningsanordnaren			51	
	Endast arbetsgivare/företrädare för arbetslivet			0	
	Inga uppgifter			98	
	TOTALT			973	

Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda					
	Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs	2018 N	2018 %	2019 N	2019 %
	Arbetsplats	187	82,02 %	223	82,29 %
	Arbetsplats och läroanstalt	17	7,46 %	4	1,48 %
	läroanstalt	2	0,88 %	0	0
	Inga uppgifter	22	9,65 %	44	16,24 %
	TOTALT	228		271	

	Parter som fattat beslut om bedömning av kunnandet			2019 N
	Företrädare för arbetsgivare och utbildningsanordnare			235
	Endast en företrädare för utbildningsanordnaren			3
	Endast arbetsgivare/företrädare för arbetslivet			2
	Inga uppgifter			31
	TOTALT			271

Specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda					
	Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs	2018 N	2018 %	2019 N	2019 %
	Arbetsplats	50	44 %	3	75 %
	Arbetsplats och läroanstalt	7	6 %		
	läroanstalt				
	Inga uppgifter	56	50 %	1	25 %
	TOTALT	113		4	
	Parter som fattat beslut om bedömning av kunnandet			2019 N	
	Företrädare för arbetsgivare och utbildningsanordnare			3	
	Endast en företrädare för utbildningsanordnaren				
	Endast arbetsgivare/företrädare för arbetslivet				
	Inga uppgifter			1	
	TOTALT			4	

Specialyrkesexamen i rehabiliterings- stöd- och handledningstjänster					
	Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs	2018 N	2018 %	2019 N	2019 %
	Arbetsplats	71	51,82 %	590	76,72 %
	Arbetsplats och läroanstalt	1	0,73 %	50	6,5 %
	läroanstalt	1	0,73 %	2	0,26 %
	Inga uppgifter	64	46,72 %	127	16,51 %
	TOTALT	137		769	
	Parter som fattat beslut om bedömning av kunnandet			2019 N	
	Företrädare för arbetsgivare och utbildningsanordnare			631	
	Endast en företrädare för utbildningsanordnaren			19	
	Endast arbetsgivare/företrädare för arbetslivet			2	
	Inga uppgifter			117	
	TOTALT			769	

Specialyrkesexamen i arbetslivsträning					
	Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs	2018 N	2018 %	2019 N	2019 %
	Arbetsplats	447	72,96 %	213	85,54 %
	Arbetsplats och läroanstalt	39	6,35 %	24	9,64 %
	läroanstalt	14	2,28 %	1	0,4 %
	Inga uppgifter	113	18,4 %	11	4,42 %
	TOTALT	614		249	
	Parter som fattat beslut om bedömning av kunnandet			2019 N	
	Företrädare för arbetsgivare och utbildningsanordnare			224	
	Endast en företrädare för utbildningsanordnaren			20	
	Endast arbetsgivare/företrädare för arbetslivet			0	
	Inga uppgifter			5	
	TOTALT			249	

Specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare					
	Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs	2018 N	2018 %	2019 N	2019 %
	Arbetsplats	17	35,29 %	7	24,14 %
	Arbetsplats och läroanstalt	2	11,76 %	11	37,93 %
	läroanstalt	4	23,53 %	11	37,93 %
	Inga uppgifter	5	29,41 %	0	0
	TOTALT	28		29	
	Parter som fattat beslut om bedömning av kunnandet			2019 N	
	Företrädare för arbetsgivare och utbildningsanordnare			24	
	Endast en företrädare för utbildningsanordnaren			5	
	Endast arbetsgivare/företrädare för arbetslivet			0	
	Inga uppgifter			0	
	TOTALT			29	

Diskussion

Genomförande av tvåpartsbedömning av kunnande

Specialyrkesexamen i äldreomsorg: Genomförs mycket bra.

Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: Bedömarna har fördjupats i tvåpartsbedömning vid läroanstalten och i itslearning-lärmiljön. Samma lärare både handleder och bedömer. Från de studerandes sida önskar man att utvärderingen efter yrkesprovet görs som en närbedömning ansikte mot ansikte och inte via distansförbindelser.

Specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: I 99 procent av bedömningarna deltog en företrädare för arbetsplatsen och en företrädare för läroanstalten. En procent av bedömningarna gjordes av en lärare.

Motiveringar för ordnande av yrkesprov vid läroanstalter

Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: Det går inte att ordna hela yrkesprovet i en genuin arbetsmiljö i arbetslivet. Yrkesproven har med hjälp av olika metoder, bl.a. med dokument och videor genomförts/kompletterats vid läroanstalterna.

Specialyrkesexamen i arbetslivsträning: På grund av branschens karaktär kan inte alla innehåll i examensgrunderna påvisas i arbetslivet, de delar av yrkesproven som genomförs i läroanstaltsmiljön kompletterar yrkesproven och ersättande metoder används i dem.

Rättelser av bedömning

Inga begäran om rättelse av bedömningen har lämnats in till arbetslivskommissionen.

Planer för bedömning av kunnande

Planerna för bedömning av kunnande har till sitt informationsinnehåll delvis varit bristfälliga.

Utvecklingsområden i utbildningsanordnarnas verksamhet

Samarbetet med arbetslivet bör utvecklas bland annat vad gäller handledning och bedömning.

Hur väl fungerar examensgrunderna

Examengrundernas arbetslivsmotsvarighet

Specialyrkesexamen i äldreomsorg: Man väntar på reformen av examensgrunderna. Det finns ett behov av att förnya grunderna så att de motsvarar arbetslivet.

Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda: I och med den nuvarande lagstiftningen ger examen inte tillräcklig behörighet för flertalet arbetsuppgifter inom branschen.

Specialyrkesexamen i rehabiliterings- stöd- och handledningstjänster: Tentamen för läkemedelsbehandling anses onödig i sin nuvarande omfattning för de studerande som avlägger stödjande av psykisk hälsa och psykosocialt välmående som en valfri examensdel. I företagsvärlden behövs kunnande inom kompetensområdet för arbetslivsträning, men för att tillgodose arbetslivets behov borde den nuvarande examen innehålla hälsofrämjande ledarskap.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

Specialyrkesexamen i äldreomsorg: Den studerande kan antingen välja enskilda examensdelar eller sammanställa en hel examen av de alternativ som erbjuds.

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Specialyrkesexamen i äldreomsorg: I fråga om de nya examensgrunderna är önskemålet en tydligare struktur, tydligare synlighet i arbetsprocesserna.

Erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar

Det finns inte tillräckligt med erfarenheter.